Innehållsförteckning

1 Introduktion 1
2 Utställning i biblioteket, Vagnhärad, 2019-09-07 2
3 Berga gårdarna, omtalas i skrift 1357 3
4 Berga Mellangård 4
5 Berga Nergård 6
6 Berga Uppgård och Nergård 7
7 Berga by 1967 8
8 Berga by 1990 9
9 Herrberga 10
10 Nyberga 11
11 Skällsta (Skälsta) 12
Appendix A Bondberga ca. 1900 13
Appendix B ”Smörbulten” bygger Berga Nergård 14
Appendix C Väsby 1695, och nutid 15
Appendix D Hedebyborna, Sven Delblanc 16
Appendix E Nostalgitripp av Johan, 1970-tal 17
Appendix F Litet fastighetsregister 18
Dokumenthistoria 19

1 Introduktion

Detta dokument är ett försök att skapa lite mer kontext runt bilder från en utställning i Vagnhärad 2019 inklusive det ganska roliga faktum att vår lilla by däruppe i Berga kan spåras ända tillbaka till 1300-talet.

Och som vanligt när jag Johan sätter igång blir det också ibland lite mer djupdykning i delar under gångens väg. (Min långa bakgrund i datateknik inklusive digital kriminalteknik, *digital forensics*, sätter väl sina spår. 😀) Eventuella felaktigheter, misstolkningar, är mina och enbart mina.

Johan Särkinen
Austin, november 2025 – uppdatering från ‘och Houston, Texas, mars 2025’

NO INFORMATION FROM and INCLUDING J&P may be shared in any forms of social media without the written consent by J&P. See also https://jandp.biz/privacy/socialnetworkdangers/ and https://jandp.biz/contact/
NO REDISTRIBUTION OF ANY CONTENTS IS ALLOWED WITHOUT WRITTEN CONSENT FROM US.

Mer om *The J&P Private Collection* finns på jandp.biz/mlabs/collection/.

Not: Jag, inklusive Lantmäteriet, och ”alla vi som bor och bott däruppe” använder namngivning på fastigheterna med stora bokstäver på alla ingående ord, t.ex. Berga Mellangård istället för Berga mellangård (detta till skillnad från Lantmäteriets egna rekommendationer på endast stor bokstav på första ord, för ortsnamn i.o.f.s.)

2 Utställning i biblioteket, Vagnhärad, 2019-09-07

Jag J ångrar att inte var mer noggrann och gjorde mer för att undvika reflektioner från ljuskällor när tog foton på utställningen där i biblioteket i Vagnhärad. Men, men - It Is What It Is.

Fokus på detta dokument är just ”Berga by” och med bilder bl.a. från utställningen i Vagnhärad.

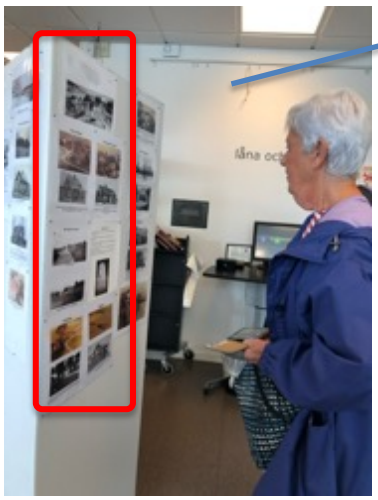

Andra bilder är från J&P Private Collection från 1967 och senare.

(Alla bilder ovan finns med på följande sidor.)

(C) 2025 J&P ❖ Nov. 2025 | För släkt, vänner, & goda grannar - NO REDISTRIBUTION w/o written consent

3 Berga gårdarna, omtalas i skrift 1357

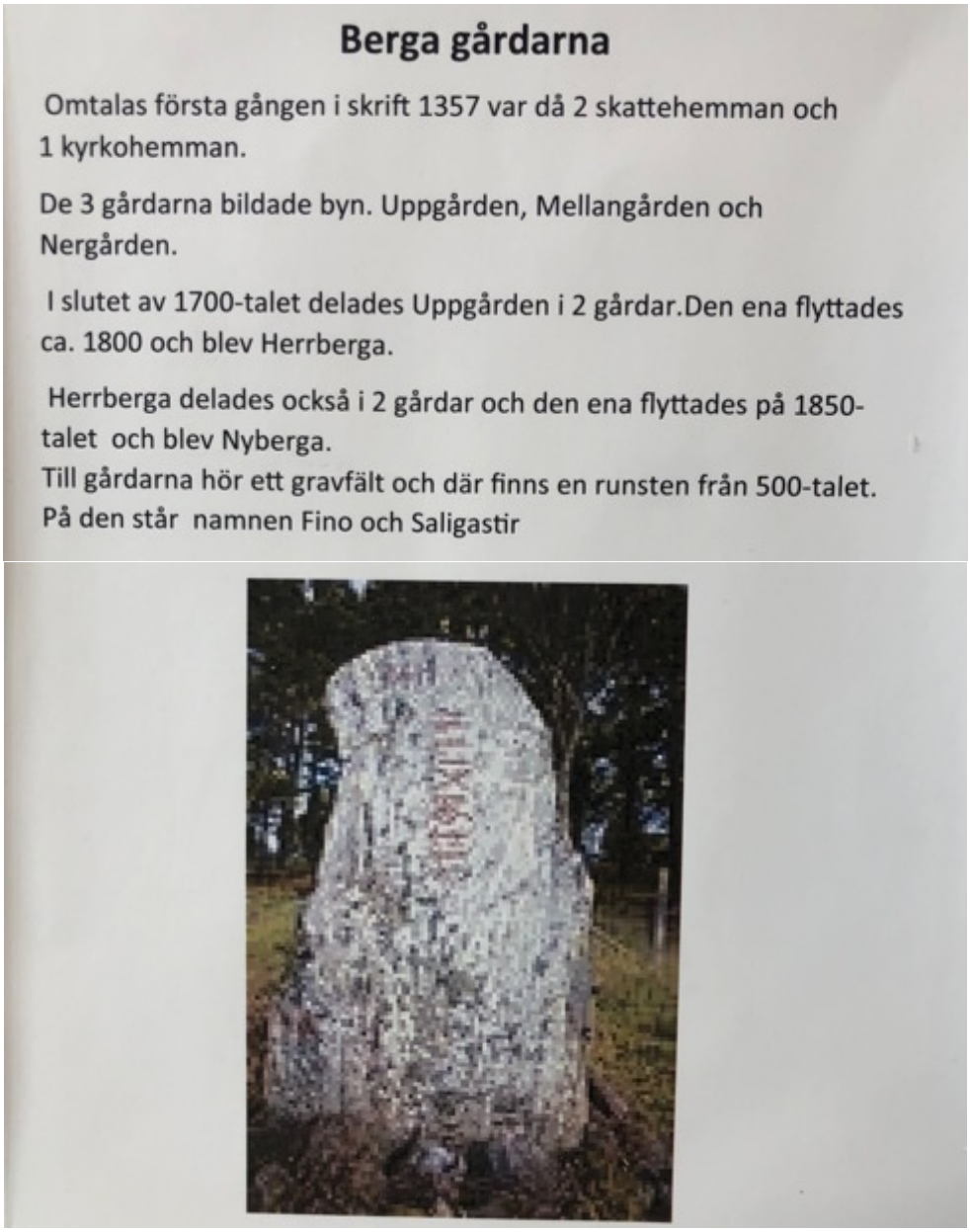

[Vagnhärads bibliotek 2019-09-07]

Figur 1: Berga gårdarna, i skrift 1357

Historia		**Nu**
• Mellangården	*Berga by* från 1300-tal, området också benämnt *Bondberga* åtminstone runt 1900-talets början, se även Appendix A Bondberga ca. 1900 på sid. 13.	Berga Mellangård
• Nergården		Berga Nergård
• Uppgården		Berga Uppgård
○ Slutet 1700-tal, Uppgård delas i två gårdar; ena flyttas ca 1800 →		Herrberga
▪ Herrberga delas också i två gårdar, 1850-tal, nya blir Nyberga		Nyberga

(C) 2025 J&P ❖ Nov. 2025 | För släkt, vänner, & goda grannar - NO REDISTRIBUTION w/o written consent

4 Berga Mellangård

[Vagnhärads bibliotek 2019-09-07]

Figur 2: Berga Mellangård (historiskt)

(C) 2025 J&P ❖ Nov. 2025 | För släkt, vänner, & goda grannar - NO REDISTRIBUTION w/o written consent

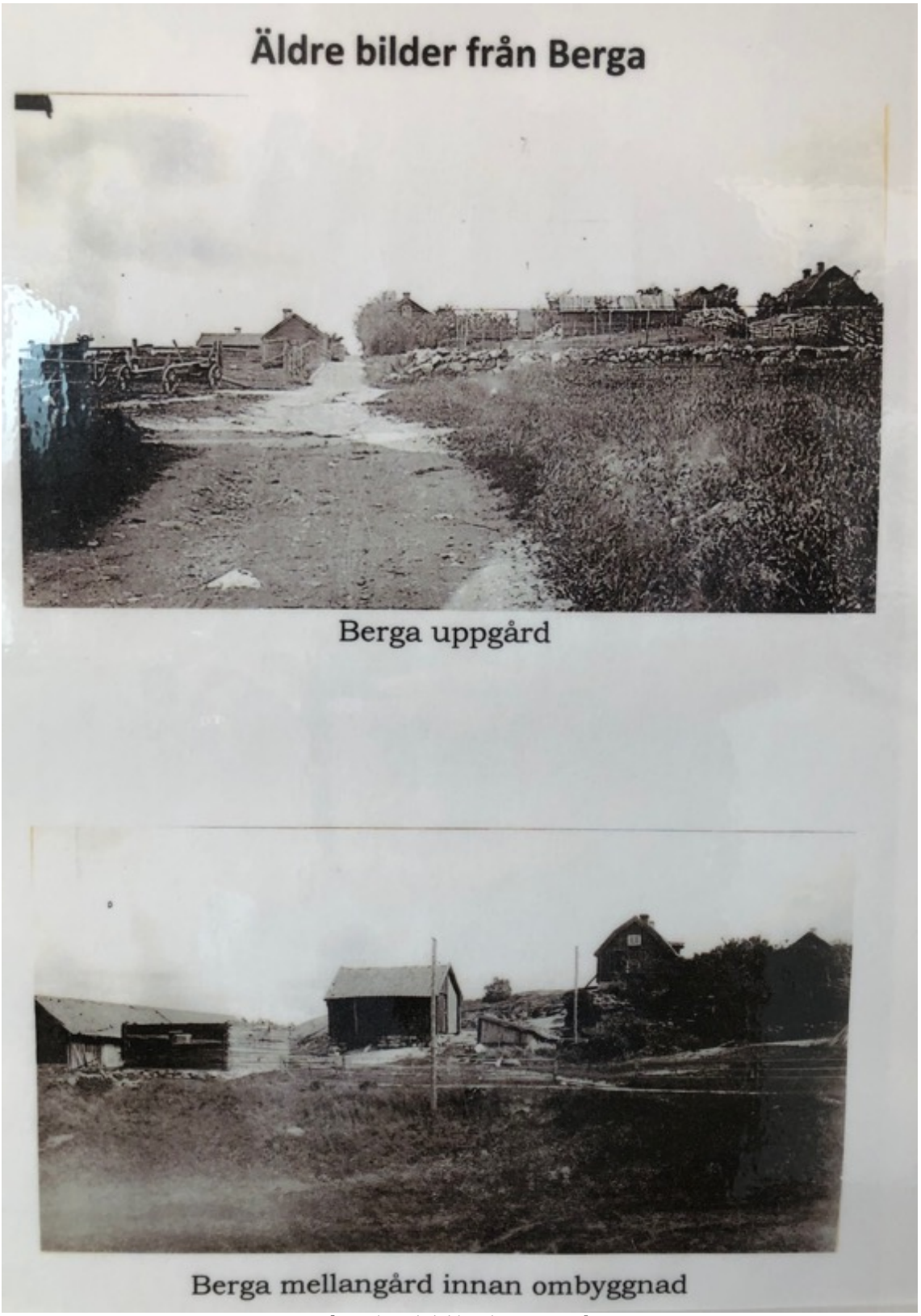

[Vagnhärads bibliotek 2019-09-07]

Figur 3: Äldre bilder från Berga – Berga Uppgård och Mellangård (historiskt)

(C) 2025 J&P ❖ Nov. 2025 | För släkt, vänner, & goda grannar - NO REDISTRIBUTION w/o written consent

5 Berga Nergård

[Vagnhärads bibliotek 2019-09-07]

Figur 4: Berga Nergård (historiskt)

Berga Nergård (byggår 1890) mitt i bilden, med *verkstan* framför i bilden. Bilden taget uppifrån berget ned emot Berga Nergård och Berga Uppgård (byggnaden till höger i bilden). Oh, kolla – Berga Nergård ser ut att bara ha ett, större, centrerat, fönster uppe i bilden ovan. Två stycken 1967.

Ladorna nedanför vägen (till vänster i bilden) har jag J aldrig sett – inte i den storleken. Jag kommer ihåg att det fanns en längre lada längsgående med vägen på tidigare 70-tal men bilden som sådan är nog före 1960-tal. Man ser också Väsby långt där i bakgrunden över läggdorna. Obs: ser faktiska inga spår av bebyggelse av Vagnhärad bakom/runtomkring → Väsby… Bilden är väl nånstans 1890- till 1960-tal.

[J&P Private Collection/CJS 1967]

Figur 5: Berga Nergård 1967

[J&P Private Collection/JS 2023]

Figur 6: Berga Nergård 2023

(C) 2025 J&P ❖ Nov. 2025 | För släkt, vänner, & goda grannar - NO REDISTRIBUTION w/o written consent

6 Berga Uppgård och Nergård

[Vagnhärads bibliotek 2019-09-07]

Figur 7: Berga Uppgård och Nergård (1850/1890-tal; 1950-tal)

(C) 2025 J&P ❖ Nov. 2025 | För släkt, vänner, & goda grannar - NO REDISTRIBUTION w/o written consent

7 Berga by 1967

[J&P Private Collection/CJS 1967]

Figur 8: Berga by 1967 – Mellangården, Nergården, och Uppgården, plus Berga Bygget

[J&P Private Collection/CJS 1967]

Figur 9: Berga by 1967 med Mellangården och Nergården, plus Bygget

(C) 2025 J&P ❖ Nov. 2025 | För släkt, vänner, & goda grannar - NO REDISTRIBUTION w/o written consent

8 Berga by 1990

[J&P Private Collection/CJS 1990]

Figur 10: Berga by 1990 – Mellangården, Nergården, och Uppgården, plus Berga Bygget

[J&P Private Collection/CJS 1989]

Figur 11: Berga Nergård och Berga Uppgård runt 1989/1990

(C) 2025 J&P ❖ Nov. 2025 | För släkt, vänner, & goda grannar - NO REDISTRIBUTION w/o written consent

9 Herrberga

”Herrberga var sk. Rusthåll och utflyttades från de övriga Bergagårdarna i slutet på 1700-talet.”

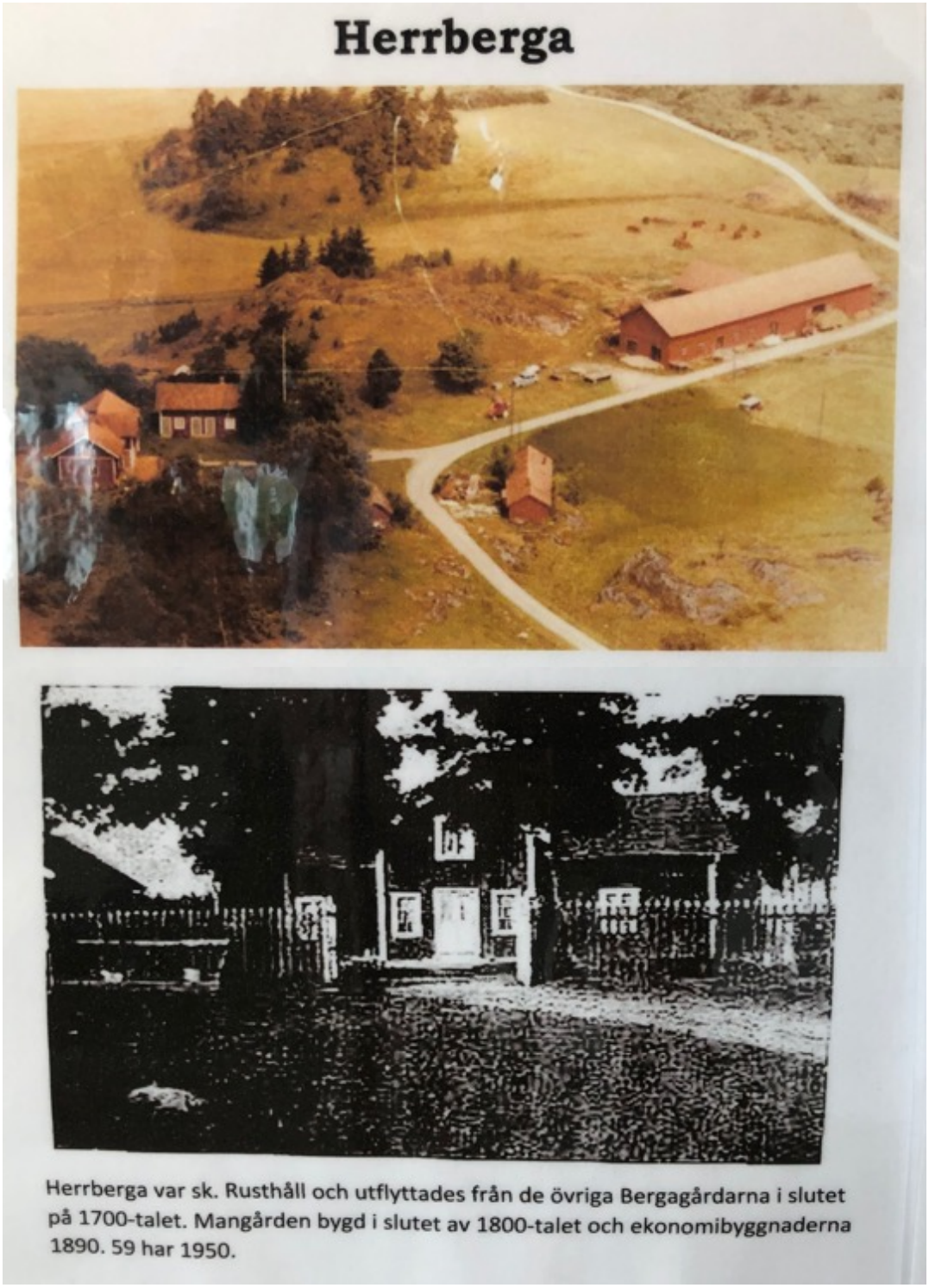

[Vagnhärads bibliotek 2019-09-07]

Figur 12: Herrberga (historiskt)

(C) 2025 J&P ❖ Nov. 2025 | För släkt, vänner, & goda grannar - NO REDISTRIBUTION w/o written consent

10 Nyberga

”Utflyttat från Herrberga ca. 1850”…

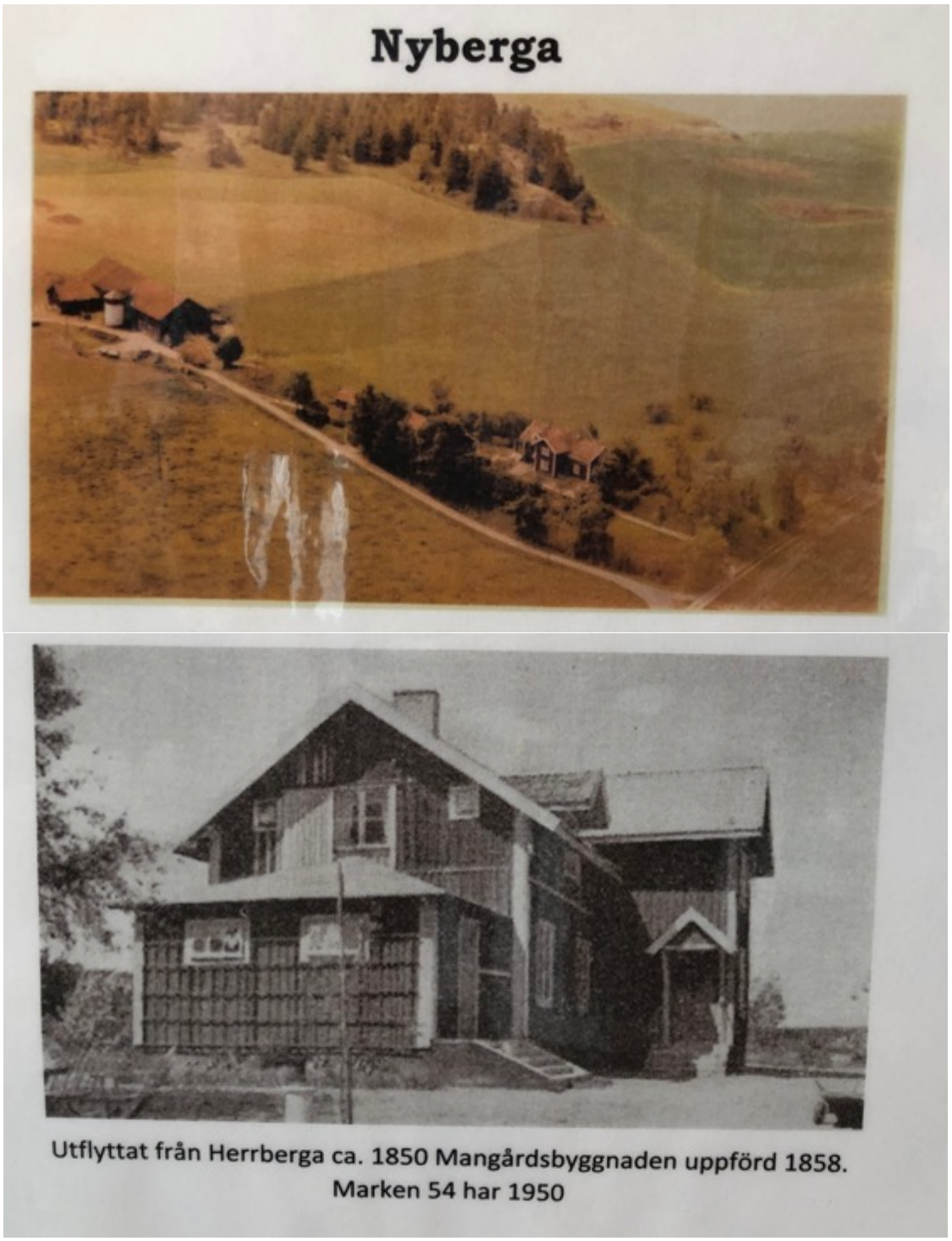

[Vagnhärads bibliotek 2019-09-07]

Figur 13: Nyberga (historiskt)

(C) 2025 J&P ❖ Nov. 2025 | För släkt, vänner, & goda grannar - NO REDISTRIBUTION w/o written consent

11 Skällsta (Skälsta)

Berga med Skällsta

1/3 mtl. *Tax.-värde* 50.200. *Areal:* 83,5 har, varav åker 39,5, skog 29, övr. mark 15. *Jordart:* huvudsakl. hård lera o. såg. lättlera. *Manbyggn.* på Skällsta (bilden ovan) uppf. 1927, inneh. 5 r. o. k. (vatten o. avlopp, cv). Berga manbyggn. uppf. 1890. *Ekon.-byggn.* uppf. i mitten av 1800-talet, omb. 1912: stall, ladug. (vatten, aut. hoar), loge o. vagnslider. *Djurbes.:* 5 hästar o. 2 unghästar, 16 kor, 8 ungnöt o. 2 tjurar (S. R. B., klin. undersökta), svin o. höns t. husbehov.

Äg.: Hem.-äg. *Karl Edvard Andersson.*

Arr.: *Karl Gustav Edvin Andersson,* f. 29-10-02 å Åda, Trosa-Vagnhärad, s. t. lantbr. Karl Fredrik A., f. 1875 i Hölö, o. h. h. Ida Charlotta, f. 1874, d. -43; g. m. *Elsa Cecilia Evelina Andersson,* f. 22-11-03 å Fagerhult, Trosa-Vagnhärad, d. t. hem.-äg. Karl Edv. Andersson, f. 10-3-78 å Hunga Sörgård, s. s:n, o. h. h. Tekla Albertina, f. Eriksson 1880 å Berga Norrgård, s. s:n, d. -38.

Nuv. äg. övertog gården 1908 efter fadern och samma år lades Berga i sambruk med Skällsta. Jordbruket är sedan 1937 utarrenderat till svärsonen.

[Hembygd.se. Vagnhärads hembygdsförening. Ingen funnen datering. R: 2024-11-26]

SLM M015828 – SKÄLLSTA I BERGA

SENAST UPPDATERAD DEN 18 MARS, 2023

Foto: Dan Samuelsson

Ladda ner

Licens: Erkännande (CC BY 4.0)

Beskrivning:	Skällsta i Berga, Trosa-Vagnhärad socken		
Objektnummer:	M015828	Motiv – Byggnadsnamn:	Skällsta
Tillkomstperiod:	1940 - 1950	Motiv - Ort:	Berga
		Motiv - Socken:	Trosa-Vagnhärad
		Motiv - Härad:	Hölebo
		Motiv - Kommun:	Trosa
		Motiv - Län:	Södermanland
		Motiv - Landskap:	Södermanland
		Motiv - Land:	Sverige
		Motivkategori:	Byggnad
		Bildtyp:	Påsikt: Sv/V

[sormlandsmuseum.se. "Tillkomstperiod: 1940 – 1950" R: 2024-11-26]

Figur 14: Skällsta (Skälsta) (historiskt)

… "*Manbyggn*. på Skällsta (bilden ovan) uppf. 1927, innh. 5 r. o. k. (vatten o. Avlopp cv.) Berga manbyggn. uppf. 1890. *Ekon.-byggn*. uppf. i mitten av 1800-talet, omb. 1912: stall, ladug. (vatten, aut. hoar), loge o. vagnslider. Djurbes.: 5 hästar o. 2 unghästar, 16 kor, 8 ungnöt, o 2 tjurar (S.R.B., klin. Undersökta), svin o. höns t. husbehov." (Kul o läsa om djurbesättningen!)

- Mitten av 1800-tal ekonomibyggnader finns på Skällsta, tillhörighet?
- 1890: Nuvarande hus i Berga Nergård byggs (Manbyggnad till Skällsta enl. text ovan; dvs, tolkar detta som att Berga Nergård var någon form av ursprung till Skällsta)
- 1912: Ekonomibyggnader på Skällsta byggs om
- 1927: Manbyggnaden på Skällsta byggs enlig text ovan.

Kuriosa: 'Arrendatorn Karl Gustav Edvin Andersson' (1902-1967) … 'gift med **Elsa** Cecilia Evelina' (1903-1993)..'dotter till hemmansägare Karl Edv. Anderson' (1878-1950) och hans hustru **Tekla Albertina** (1880-1938)… (lite mer om henne i Bondberga nedan).

Dvs: en *Karl Edvard* äger på tidigare 1900-talet (övertog 1908 efter fadern, Berga läggs i sambruk med Skällsta), "Jordbruket är sedan 1937 utarrenderat till svärsonen" – dvs *Karl-Gustav* med Elsa – båda då drygt 30 år. Ellert med Saga arrenderade från ~60-tal. Elsa el. Tore ägde. Se också släktträdet i Appendix B "Smörbulten" bygger Berga Nergård på sidan 14

(C) 2025 J&P ❖ Nov. 2025 | För släkt, vänner, & goda grannar - NO REDISTRIBUTION w/o written consent

Appendix A Bondberga ca. 1900

Bondberga (*Bond-Berga* i text nedan) finns i Häradsekonomiska kartan 1897-1901 [Lantmäteriet, Historiska Kartor och Akter]

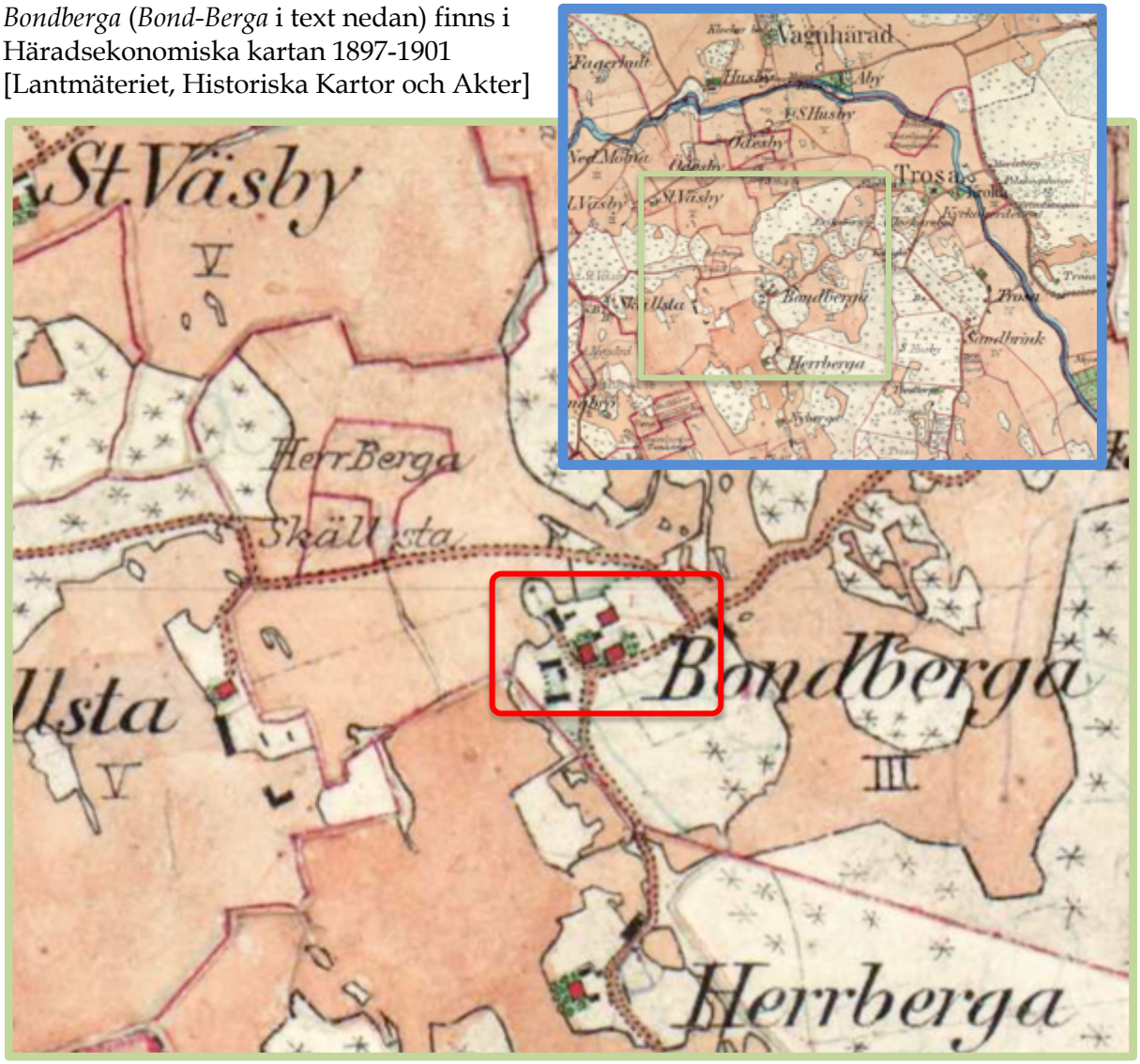

[Lantmäteriet, 1897-1901 J112-67-17.pdf R:2025-01-24]

Figur 15: Bondberga (ca 1900) med ursprungligt "Berga by" (1357) inringat i rött

Lite kuriösa: [Västerljungs Hembygdsföreningen, Torparen; Ancestry.com, Tekla]

1) **Torpare Karl Leonard Karlsson** (1873-08-22 till 1936-06-23, knappt 63 år). Son till drängen/brukaren Carl Gustaf Carlsson i Över-Stene (Sör-Stene), Trosa landsförsamling, f. 1845-11-06 i Torsåker, och Mathilda Lovisa Andersdotter, f. 1848-09-25 i Trosa landsförsamling. Tjänstegosse vid Skatte-Stene i Trosa landsförsamling 1889-1893, dräng vid Lagnö, Trosa landsförsamling 1893-1894, dräng i Ävlingeby 1894-1895, **dräng vid Bond-Berga, Trosa landsf. 1895- 1897**, dräng vid Kungsbol 1897-1898, statdräng vid Vappersta i Vagnhärad 1900-1903, torpare på Björndal 1903-1911, torpare vid Lundby Brink i Vagnhärad 1911-

2) Tekla Albertina Gustafsson, 1880-09-25 till 1938-12-13, blev drygt 58 år: Född i **Bondberga**, Väsby rote, Trosa lfs, Södermanlands län den 25 sep 1880 av Gustaf Evald Eriksson och Sophia Albertina Johansdotter. Tekla Albertina Gustafsson fick 2 barn. Hon avled den 13 december 1938 i Trosa-Vagnhärad, Södermanland.

(C) 2025 J&P ❖ Nov. 2025 | För släkt, vänner, & goda grannar - NO REDISTRIBUTION w/o written consent

Appendix B ”Smörbulten” bygger Berga Nergård

Enligt Sven Olsson i Väsby (nästa appendix) » så byggdes nuvarande huset i Berga Nergård av en rik bonde som kallades "Smörbulten" och som ville ha ett nytt fint hus med en fin trädgård - varför finns ovanligt många olika typer av t.ex. äpple- och päronträd (en del har gått åt under årens lopp, bland annat det jättestora bigarråträdet vi som barn klättrade vilt i och njöt av bären), ”Smörbulten” hade två döttrar som fick varsin gård av far sin.
- Den ena gifte sig med en bonddräng (*enligt berättelsen*) och fick Skällsta, och det gick ju bra.
- Den andra gifte med en speleman, och fick Fagerhult och - *enligt Svens utsaga* - blev det också därefter, mest spelevink av den gården. « (slut Sven, som berättat för mamma o pappa 1967).

Genom Ancestry och gravar.se borde då nedan kunna gälla. Och ”Smörbulten” bör då vara Gustaf Evald Eriksson, 1850-1927, som då 40 år gammal byggde Berga Nergård–huset 1890.

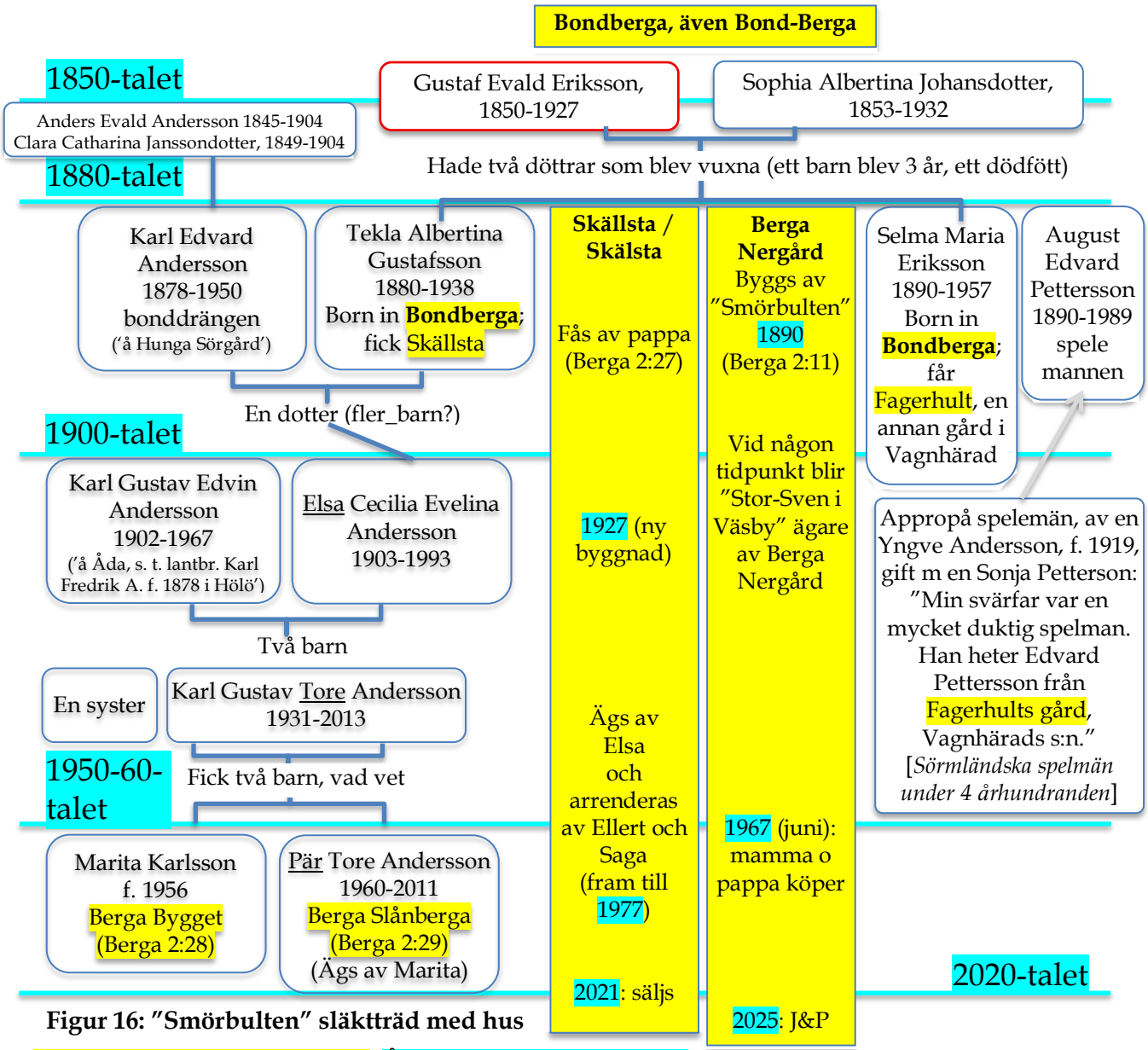

Figur 16: ”Smörbulten” släktträd med hus

Fastigheter med gul bakgrund. Årtal med turkos bakgrund. ”Born in” per Ancestry.com

(C) 2025 J&P ❖ Nov. 2025 | För släkt, vänner, & goda grannar - NO REDISTRIBUTION w/o written consent

Appendix C Väsby 1695, och nutid

Lite häftigt, eller hur? Lantmäteriet har historiska kartor tillbaka till 1695 som inkluderar Väsby – Stora Väsby och Lilla Väsby. Som ägdes och drevs av storbonden ”Stor-Sven i Väsby” (Olsson), 1898-1967 (okt.), som mamma o pappa köpte Berga Nergård av, och sedermera av sonen Bengt Olsson, 1932-2016, som var del av vänskapskretsen & som pappa också gjorde en hel del jobb åt under åren.

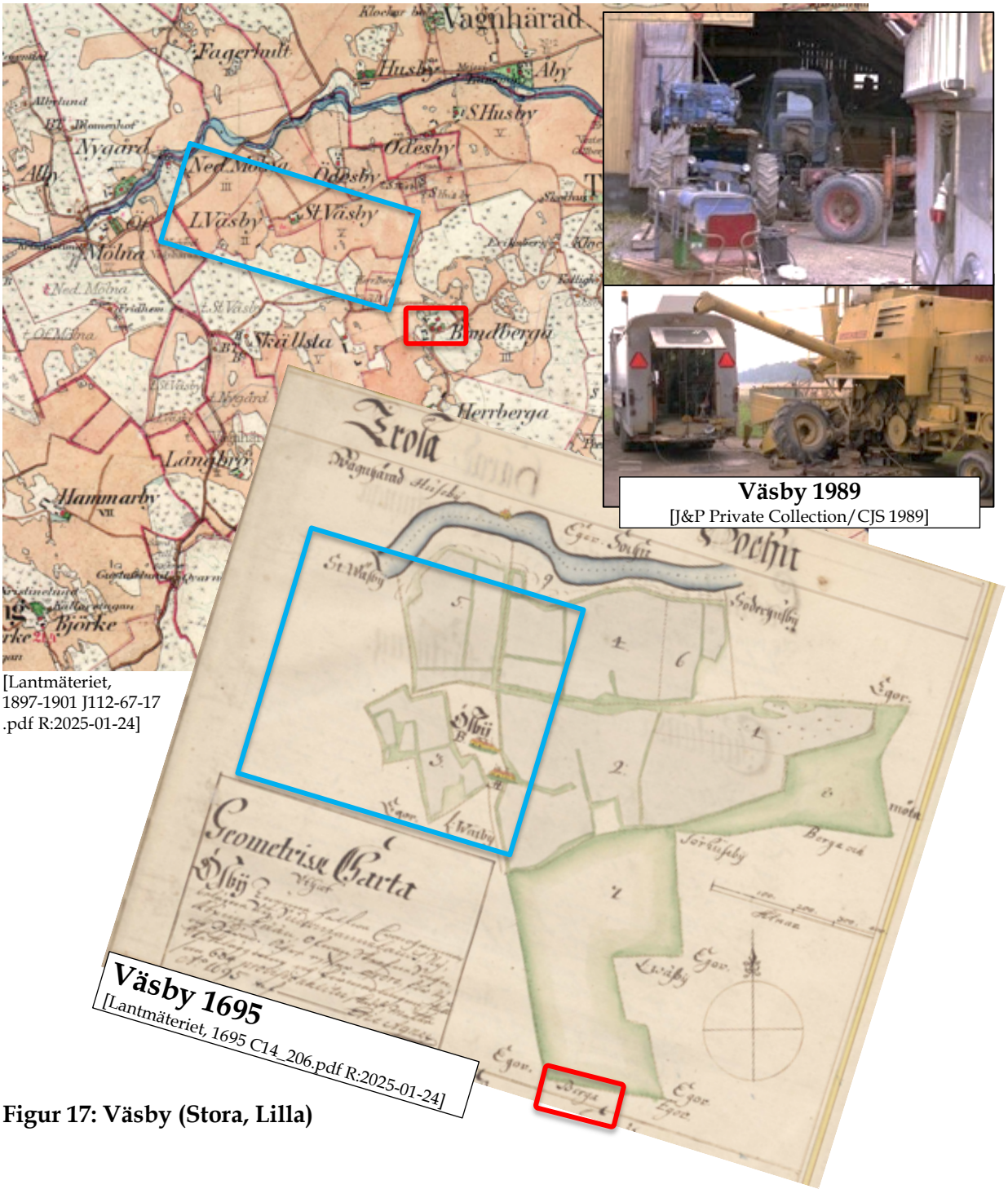

Figur 17: Väsby (Stora, Lilla)

(C) 2025 J&P ❖ Nov. 2025 | För släkt, vänner, & goda grannar - NO REDISTRIBUTION w/o written consent

Appendix D Hedebyborna, Sven Delblanc

(Data insamlat genom användning av Perplexity.ai och deras Comet AI-webbläsare.)

Sven Delblancs Hedeby-serie

- Serien bygger på fyra romaner av Sven Delblanc: Åminne (1970), Stenfågel (1973), Vinteride (1974), och Stadsporten (1976).
- Dessa böcker är en semiautobiografisk skildring av författarens barndoms Södermanland, där Hedeby är en bild av Vagnhärad, platsen där Delblanc växte upp.

Romanernas och TV-seriens betydelse

- Hedebyborna filmatiserades av SVT och blev en populär svensk tv-serie med premiär 1978 och sista avsnitt 1982. Den har hyllats som en av Sveriges bästa tv-serier och har återkommande visats i repris.
- Miljöerna, människorna och berättartonen speglar det svenska landsbygdssamhället under andra världskriget och senare decennier.

Om Sven Delblanc

- Delblanc (1931–1992) var en svensk författare och litteraturprofessor uppvuxen i Södermanland. Han skrev ett stort antal romaner, verkade som kritiker och debattör, och har fått flera litterära priser.

Om ”Lennart i Berga” (1)

- Berga är en plats som förekommer i "Hedebyborna", och karaktären Lennart i Berga är en framträdande figur i serien. "Lennart i Berga" dyker upp i flera avsnitt och han representerar en del av det omgivande landskapet och samhällsstrukturen i berättelsen. Berga är alltså en del av den fiktiva miljön kring byn Hedeby och dess sammanhang i Sven Delblancs verk.
- I TV serien spelades Lennart i Berga av Ola Isedal, son till skådespelarna Tor Isedal & Marie Hedeholm.

(Slut AI-genererat innehåll.)

- Varken **Berga** eller **Lennart i Berga** är fiktiva! Lennart (Johansson) föddes i Berga (Mellangård) och var en person i familjens umgängeskrets på 70-90+ - talet (kommer inte ihåg när han dog men kommer allt ihåg honom, och som då bodde i Södertälje; hittade en Lennart Johansson på gravar.se, 1947-2014, gravsatt i Trosa församling, vilket kan vara han).

Om ”Lennart i Berga” (2)

- Sen hade vår broder Petter en svart bondkatt som fick namnet **Lennart**, så det blev den andra **Lennart i Berga**.

  (Och det hände att de båda sammanstrålande där uppe.)

  Petter med **Ossi** – en blåmaskad siames – och **Lennart** (2) →

[J&P Private Collection/CJS 1977 (ca)]

(C) 2025 J&P ❖ Nov. 2025 | För släkt, vänner, & goda grannar - NO REDISTRIBUTION w/o written consent

Appendix E Nostalgitripp av Johan, 1970-tal

När nu sitter och avslutar allt annat i detta dokument, efter letat och tittat på många gamla bilder, och blir påmind om barndomen där upp i Berga så… detta appendix.

Det var inte så lite som i Barnen i Bullerbyn uppe i Berga när vi var små och växte upp där.

Johan, David, Petter, och Tove i Nergård, Micke och Bernard på Skällsta, Gill och Tony i Mellangården, Kenta borta på Nyberga, och på lite längre håll Janne och Marie i Ytterstene, Hasse i Hunga, och Stefan i Sille.

Med många aktiva jordbruk inklusive djur (djur i alla gårdarna på den tiden, kvigor som gick uppe i hagen – öppna skogar!), och pappas verkstad med bilar och allt. Med massor med ”lyckor” och några ”olyckor” – sånt som händer när man Lever ett riktigt och rikligt liv, provar gränser o så. (Allt slutade väl, inga permanenta skador, ok – nån har väl kvar nått ärr nånstans.)

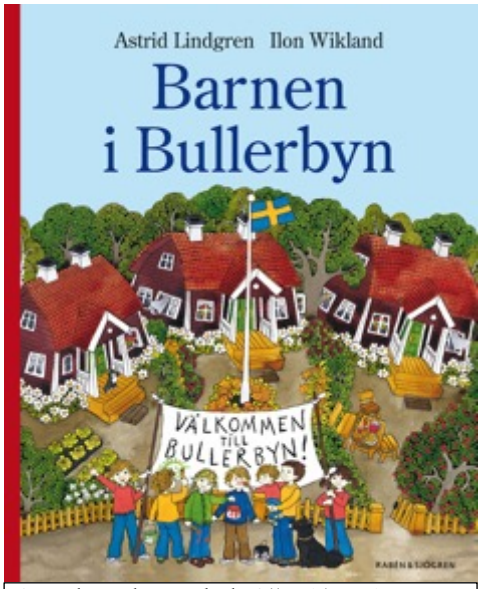

Astrid Lindgrens bok *Alla vi barn i Bullerbyn*, med de tre husen - Sörgården, Mellangården och Norrgården. Det är där huvudkaraktärerna Lisa, Lasse, Bosse, Britta, Anna och Olle bor och upplever sina äventyr. En av de många böckerna som mamma och pappa läste för oss där i Berga Nergård.

(C) 2025 J&P ❖ Nov. 2025 | För släkt, vänner, & goda grannar - NO REDISTRIBUTION w/o written consent

Appendix F Litet fastighetsregister

Namn, adress	Fastig.bet.	Nybygg.	Plats för anmärkningar
Ursprunget – de tre gårdarna som formade Berga by där på 1300-talet:			
Berga Mellangård	Berga 2:13	1926	Nuvarande hus stått där sedan 1926.
Berga Nergård	Berga 2:11	1890	Nuvarande hus -"- 1890.
Berga Uppgård	Berga 3:4	1909 *	Nuvarande hus -"- "före=" 1909 *.
"**Andra 100+ åringar**":			
Berga Bygget	Berga 2:28	1912	
Berga Herrberga	Berga 5:1	1909 *	"Herrberga var sk. Rusthåll och utflyttades från de övriga Bergagårdarna i slutet på 1700-talet."
Berga Nyberga	Berga 4:1	1909 *	"Utflyttat från Herrberga ca. 1850"…
Skällsta (Skälsta)	Berga 2:27	1927	(Skälsta är nyare namn, används idag, av vissa.)
"**Nykomlingarna**"			
Berga Källberga 2	Berga 2:10	1956	(Vi har ju alltid enkelt sagt "borta på Källberga" utan egentligen brytt om detaljer. 2:16 avskildes från 2:10 1979; "1" ligger först på vägen upp.)
Berga Källberga 1	Berga 2:16	1980	
Berga Lillberga	Berga 4:2	1969	(Vid Herrberga, t. vänster ner mot Nyberga.)
Berga Slånberga	Berga 2:29	2005	Kåken som Pär Andersson, 1960-2011, byggde nedanför vägen från Berga Nergård. (Han som i maj 2000 sprängde så sten flög vilt över Berga by.)

*) Generellt så finns det relativt google.com/search?q=**mycket+hus+från+"1909"**. En hitt som ger en bra och trovärdig förklaring:

"Så vad hände då 1910? Jo, ett nytt fastighetsregister för hustaxering lanserades i Sverige. Och det här registret hade man spenderat bättre delen av 1909 på att förbereda. Den enkla men rätt så tråkiga förklaringen är att hela det redan byggda bostadsbeståndet infördes i registret med året 1909 som taxerings-, eller värdeår såvida man inte kände till och kunde belägga ett tidigare byggnadsår. " https://saltarvet.se/2023/02/15/det-pahittade-byggaret-1909/

Se även karta på nästa sida (nytt i november 2025 revideringen) →

(C) 2025 J&P ❖ Nov. 2025 | För släkt, vänner, & goda grannar - NO REDISTRIBUTION w/o written consent

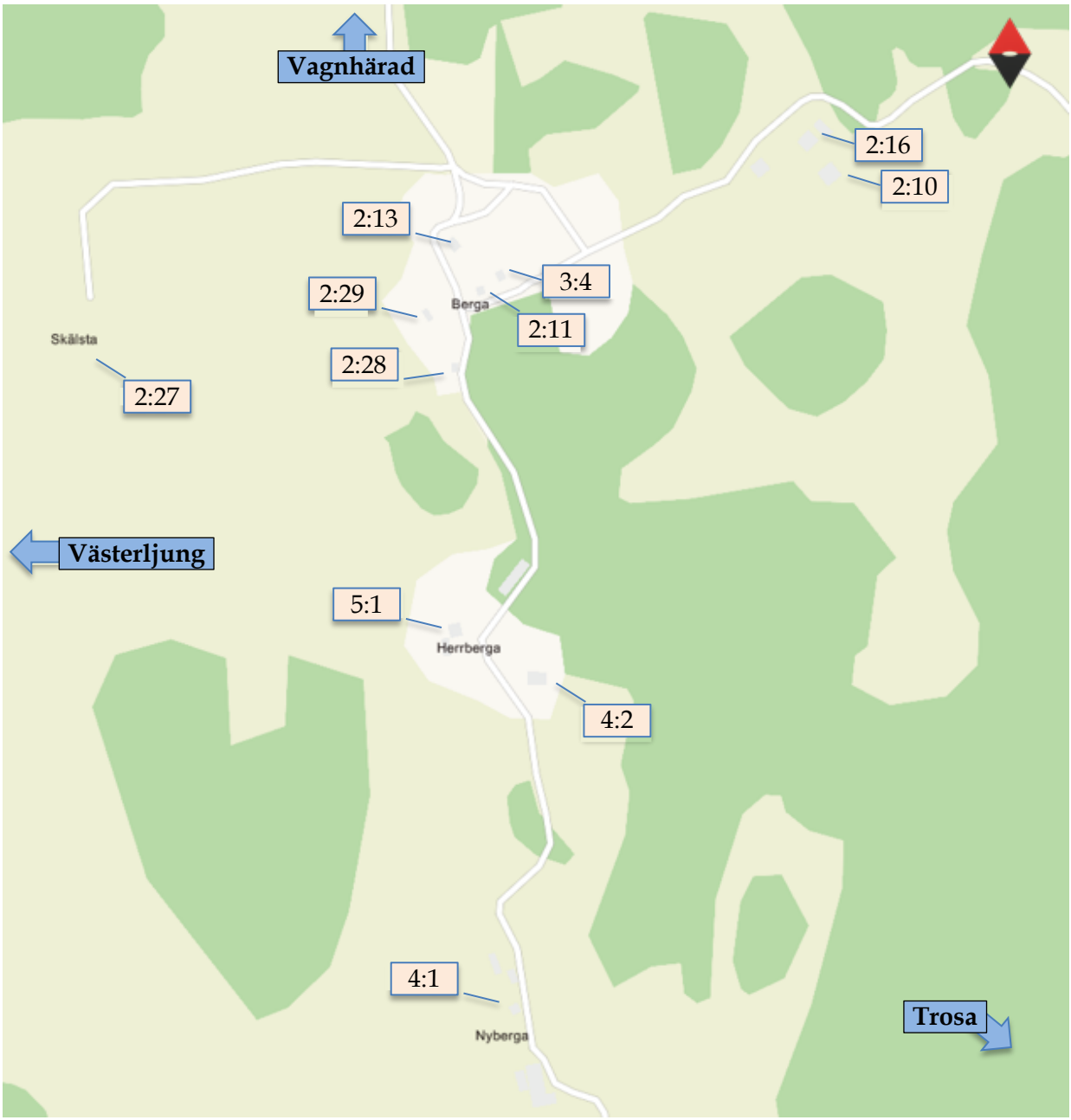

Figur 18: Karta med fastigheterna i föregående sida

Dokumenthistoria

Release	User	Notes
Mar. 2025	JS	En första sammanställning av lite bilder mm. (16 sidor)
Nov. 2025	JS	Nya Appendix B ”Smörbulten” bygger Berga Nergård och Appendix D Hedebyborna, Sven Delblanc, + lite rättning av bilders urspr.- datum.

(C) 2025 J&P ❖ Nov. 2025 | För släkt, vänner, & goda grannar - NO REDISTRIBUTION w/o written consent